

פרוטוקול מספר 14/א
מישיבת הוועדה לעניני פנים
שהתקיימה ביום ג', כ"ג באדר תשס"ז - 6.3.56
בשעה 08.40

משתתפים:

- י. ריפתין - היו"ר
- ע. אסף
- מ. חזני
- י. ישעיהו
- ח. לנדאו
- ש. פרלשטיין
- ח. סאלח
- ש. שורש
- י. שופמן

מזמנים:

- ל. אשכול - ראש המחלקה להתישבות, הסוכנות היהודית
- מ. אולמרט - חבר הכנסת
- ח. מגורי-כהן - חבר הכנסת
- מ. פיאמנטה - מתורגמן

סדר-היום:

- 1) שונות
- 2) סיום הדיון בשאלת ינון.

פוח את הישיבה.

היו"ר י. ריפתין:

1. שונות

היו"ר י. ריפתין:

קיבלתי מכתב מנשיאות הכנסת האומר שבמקום חבר הכנסת אמיל חביבי נכנס כחבר הוועדה חבר

הכנסת משה סנה.

קיבלתי מכתב מעו"ד תמיד שאליו הוא מצרף תזכיר לשך המשטרה בנוגע לפרשת קסטנר. עו"ד תמיד מבקש להביא את התזכיר לידיעת חברי הוועדה. החומר הוכנס לתיקיהם של חברי הוועדה.

בשעתו החלטנו לקיים דיון בוועדה בנוגע לגילויי שחיתות בשטחים שונים. קיימת בירור בענין זה עם ראש הממשלה ועם היועץ המשפטי. התברר פחות או יותר את מי עלינו להזמין בענין זה: היועץ-המשפטי, מבקר המדינה, נציב שרות המדינה, הממונה על הכנסות המדינה, המשטרה. נזמין אפוא את האנשים הללו כשנסיים את הדיון בענין ינון ובשאלת ההגדרה העצמית בהתישבות.

י. ישעיהו:

כשהצגתי את הנושא הזה הזכרתי את "שורת המתנדבים". דברי נתקבלו כאילו אני מעמיד אותם כסמל השחיתות. אבל כוונתי היתה באמת להזמין במסגרת דיון זה אנשי ציבור ולהציג לפנייהם מספר שאלות. נוסף לכך עלינו לתחום תחומים לדיון זה, כדי שגם נציגי הממשלה שירצו פה ידעו באילו גבולות עליהם להגביל את עצמם.

א.ב.

ה'נ"ר י. ריפתין: כוונתי היתה מצומצמת: לשמוע בענין זה את דעת אנשי הממשלה העוסקים בכך, כל אחד בשטח בו הוא בקיא. נציגי הממשלה ירצו את הרצאותיהם על הנושא, וחברי הוועדה ישאלו את שאלותיהם.

אשר להזמנת גוף ציבורי, לא הייתי מציע לעשות זאת בשלב זה. אם גוף כלשהו יפנה לוועדה - נשקול את הדבר. אבל הכתובת שאליה צריכה הוועדה לפנות היא הממשלה.

2. מיכום הדיון בשאלת יבון

ה'נ"ר י. ריפתין: בשבוע שעבר נתמנתה ועדת-משנה לענין זה והיא הגיעה למסקנה משהי. חבר הכנסת אולמרט ביקש שהות להתייעץ עם סיעתו לפני שיקבל או ידחה את מסקנות ועדת-המשנה. עד כה לא נתקבלה ממנו כל תשובה. (קורא את הפרוטוקול של ועדת-המשנה מיום 29.2.56).

ח. מגורי-כהן: בהזדמנויות שונות נרמז ע"י אנשים שונים כאילו ברגע שתנועת-החרות נכנסה למושב יבון, התחיל הסכסוך. הוכחתי כב. מעל בימת הכנסת שהסכסוך קיים כבר שנתיים בין תנועת המושבים והסוכנות לבין חלק מהמתיישבים שהם הרוב במקום. היו שביטות עוד לפני שהאנשים עברו לתנועת-החרות. רענן וייץ לא רצה לדבר עם המתיישבים. נשלח גם מכתב ב-3 בנובמבר מטעם תנועת המושבים למר חנוך הילמן שלפיו עליו לחזק את משפחת הזנדאנים על פני משפחת הזרביים. המכתב הזה מוכיח שלא המדריך של תנועת החרות הביא לידי תסיסה במקום.

ב-16 בינואר היתה אסיפה כללית שבה השתתפו רוב חברי המושב. נתבקשנו להשתתף באותה אסיפה אך סירבנו מחשש שמא יבוא מלשהו שנסתנו להפריע או להסיח. רצינו שחרוב במקום יחליט מה שיהלוי ללא התערבותנו. לעומת זאת הופיעו שני אנשים מהסוכנות וסתנועת המושבים, ובא אפילו הרב זכריה כהן מנהל. לאחר שנבחר יו"ר האסיפה משפחת הזרביים החלו הסתות מצד כל אותם המנהלים והמדריכים על-מנת שלא לקיים את האסיפה משום שנבחר מישהו שלא לשביעות-רצונם. פנו למשטרה. המשטרה אמרה: עד שלא יישפך דם, היא לא תבוא. לאחר שהתחיל להישפך דם הוזעקה המשטרה שנית, והפעם הגיעה. אבל יש כנראה מישהו האומר לה סתי לבוא ומתי לא לבוא. מישהו מתנועת המושבים יצא ואמר שאין צורך במשטרה ובהתערבותה, הכל בסדר. יו"ר האסיפה פנה לחברי המושב ואמר: הסלתם עלי לקיים את האסיפה - ואני אקיים אותה. כל מי שרוצה בקיום האסיפה, יבוא למקום ידוע בכפר.

באו רוב המתיישבים. נתקבלו החלטות בהתאם לסדר-היום שנקבע. הכל התנהל בצורה דימוקרטית. יבוא מישהו ויוכיח אחרת. אני מבקש את חברי הוועדה לבוא למקום ולשמוע את שני הצדדים. אינני מאשים את אלה שהביאו לפני הוועדה דעות סותרות, כי הם עצמם הוטעו, הם לא היו במקום.

לאחר שנבחר מי שנבחר שם ברוב - הם פנו אלינו, והובאה הצעה מטעם תנועת החרות בקשר עם ההגדרה. חשבנו: אם הענין יועבר לוועדת הפנים - ייפסקו כל פעולות במקום מצד שני הצדדים עד שיימצא הפתרון. אך מיד הוחל בסנקציות במקום, ולפתע צריך היה לחתום על החוזים, בדיוק יומיים לפני שצריך היה להוציא את הבצל.

חבר הוועדה איחיד שישאר במקום לפי הדרכה של מישהו, זימן אסיפה שניה. יומיים לפני תום שבעת הימים הנדרשים על-פי התקנון לקחו את הפרידות, גם משום שלמחרת צריך היה להוציא את הבצל ולשתול אותו. את הפרידות הוציאו באמצע הלילה וחילקו אותן לצד אחד. אך תירוץ הוא לומר שהכל בגלל החוזים.

האנשים אינם חדשים במקום. הם מכירים טפסים של חוזים. יש טופס של קבלת בהמות עבודה וכלי-עבודה, אך לא היה זה הטופס שהביאו להם לחתימה. הם נדרשו לחתום על טופס לפיו הם מצהירים שהם מועדים חדשים להתישנות. ומאחר שאין לאנשים ביבון אמון בגא-כוח הסוכנות במקום, אמרו לו: על חוזה כזה לא נחתום. איננו חדשים עוד, אנו נמצאים כבר שלוש או אף חמש שנים. אנו חברי אגודה רשומה. על טופס רגיל בנוגע לאינפורמטור אנו מוכנים לחתום.

א.ב.

ה. מגורי-כהן:

לאחר כל זה בא הלחץ השלישי: פיסורים מן העבודה. פתאום, לאחר שתנועת-החרות זכתה באהדת רוב אנשי המושב, התעורר המושב לפתע ואין אנשיו זקוקים עוד לעבודות-חוץ. בעבודות-חוץ הם עובדים זה שנתיים. שמעתי אתמול מפי חברת הכנסת סנשה יוטפטל עד כמה מטייע הדבר לטשפתח מתיישב כשחלק מן הגברים עובדים בחוץ. הדבר אינו פוגע בטשק, ולהיפך. כשהפרוטה מצויה - אפשר להרחיב את הטשק ואת העיבוד מעולם לא היו תלונות על אנשי מושב ינון על שמתוך עבודות-החוץ שלהם הזניחו את העבודות במושב. להיפך. תמיד התפארו בהם ושענו שזהו מושב לתפארת. ועכשיו, למתע-פתאום נהפך הכל. ברור כשמש שזהו לחץ, שהפיסורים הם פוליטיים.

ויש עובדות נוספות, חדשות לבקרים. אותן מזכיר, או מדריך חברתי, שנשלח מטעם תנועת המושבים בתקופת הסכסוך, אדם שאיננו מכיר את העניינים במקום אבל הוא סודר - הלך ל"תנובה-אכספורט" וקיבל שם את כל החשבונות של הפרי שנשלח. מי שלח אותן? יש ועד, יש אגודה, ושאלו אותו: באיזו רשות אתה הולך לקחת מסמכים שלנו וחשבונות שלנו? והוא ענה: מסדו לי. מי מסד לו זאת אם יש אגודה רשומה וועד מוכר ע"י ברית הפיקוח? עד היכן הגענו?

אלו הן עובדות בדוקות, אין הן ספי השמועה.

אני מבקש שלא תהיה כל השהיה בנדון. גם החווה סובלת בינתיים. כי האנשים הסתגלו למקום והם שבעי-רצון. האנשים עבדו בחווה בטשק שנתיים ואי-אפשר להחליפם בקלות בכל רגע. יש בחווה עבודות שאינן נעשות עכשיו בטשק. יש בני המושב שאינם מתנחלים. עובדים שם בנים יותר צעירים העובדים בחווה כל הזמן והפיסורים הללו גורמים להם טבל רב. עכשיו מתחילה העבודה. גם את בהמות-העבודה יש להחזיר מיד.

ש. שורש:

לפי טבע הדברים צריכים היינו לדון קודם על צנין ההגדרה העצמית בהתישבות, ולאוד הסקנות שהיינו מקבלים היינו נוהגים גם במושב ינון. אבל כאן קרה משהו חמור מאד. קרה כאן דבר שעדיין לא קרה בשום מקום אחר בהתישבות, ובוודאי בצטרך לתת עליו את דעתנו. יש להבדיל בין מפלגות ובין תנועות התישבותיות. כל נקודת-ישוב נמסרת למנועה התישבותית מסויימת. עדיין לא קרה אף מקרה שתנועה התישבותית אחת תיכנס לתחום פעולתה של תנועה התישבותית שניה. אנשים שלכם שעברו מחוסן לדובה - עברו מרצונם הטוב. אנו לא נכנסנו לתחומכם. מקרים כמו בינון קורים בכל מקום. תובעים מן האנשים שיעברו בטשק, והם רוצים דוקא לעבוד בחוץ. והרי עצם ההתישבות היא העברת האנשים לעבודה בטשק, וכעת העונה. אם לא יכינו כעת בינון את השדות - לא מובטחת השנה החקלאית.

הוא הדין בענין חתימת החוזים. יכולתי למנות שורה של ישובים בהם רצו או לא רצו לחתום על חוזים. אבל מאחר שהופכים את הענין הזה לענין מפלגתי והמדריך משכנע את האנשים לא לחתום - ברור שהענין נעשה שונה. בישובים רבים יש בעיות דומות, אבל הם אינן מקבלות אופי מפלגתי.

לכן החלטתה הראשונה של ועדת הפנים חייבת

להיות: כל עוד המושב ינון נמצא בסיפולה של תנועת המושבים - אין איש יכול להתערב בעניינים ההתישבותיים במקום. נסינו להגיע להסכם עם חבר הכנסת אולמרט בוועדת המשנה. אם ההסכם לא יתקבל - אציע כאן גיבוי הצעד שבעשה, משום שעד כה טרם קרה שגוף התישבותי אחד ייכנס לתחום פעולתו של גוף אחר.

מסקנה שניה: אין לראות מתישבים חקלאיים

כשכירים. התפלאתי לשמוע שכל הענין הזה הובא לדיון במרכז הלשכות. הסחלקה להתישבות דואגת ליצירת תעסוקה בהרבה מושבי עולים, ואין לראות זאת כעבודה שכירה ולא חלים בענין זה שום חוקים של עבודה שכירה. לכן אין כל יסוד בענין זה למענה בדבר פיסורים פוליטיים.

ושלישית: כל זמן שאנשי ינון עצמם, על-פי

התקנון, לא שינו זאת - פועלת במושב זה תנועת המושבים. על תנועת החרות לאוציא את המדריך מהמקום ולא להתערב בענייני המושב, כי טובה לא תצמח לישוב מכל הענין הזה.

א.ב.

ישעיהו:

ועדת הפנים, אם לא הצליחה להגיע לכלל פשרה בוועדת-המסנה, חייבת לדעת לעשות דין. תוך הדיון הזה הצליחו החברים מ"חרות" להבליט את השלבים האחרים של הסכסוך ולנתק אותנו מנקודת-המוצא שלהם. אבל אנו לא נוכל להתכחש לנקודת-המוצא כל-היא הגורמת לעזות-דין, לגבי כל יחסינו בארץ ובייחוד בהתייחסות.

האמת היא שהענין הוא ענין של סכסוך בין שתי מספחות, סכסוך אמביציוני מאד הנמשך זה זמן רב. הייתי בורר בין שני הצדדים - לא בין "חרות" ותנועת המושבים, לא בין המתיישבים ומחלקת ההתיישובות, אלא בין שתי מספחות במקום. יש בידי מסמכים עם חתימות של שני הצדדים, המכילים פרוטוקולים ומסקנות. כשאחד הצדדים איבנו מצליח - הוא מזעיק התערבות של "מעצמה זרה" מהחוץ. אני חושב שגיוס עזרתה של מפלגה פוליטית להכרעה בסכסוך בין שתי מספחות הוא ענין חמור מאד. אנו יכולים להגיע בדרך זו לכך שכל סכסוך בין שכנים בדירה בתל-אביב ייפך לסכסוך פוליטי ועל-כ-זה נהרוס את כל ההתיישובות. כי אין כמעט מושב-עולים בארץ בו אין חיכוכים בין מספחות.

אסרתי בישיבה הקודמת שאם אנו מעוניינים בהצלחת ההתיישובות - מאמצינו צריכים להיות מכוונים ליצירת אחדות בין המתיישבים. ע"י טיפוח סכסוכים בין שכנים לא נרוויח ולא הם ירוויחו.

מסום כך אני סובר שיש לחזור לנקודת-המוצא בה התחיל הסכסוך. אם לא יצליחו להביא לאחדות בין שתי המספחות הללו - ייהרס המושב. המספחות במקום הזה הן מיוצאי תימן, ומבחינה זו הם יחידה חברתית. אין כיום תוספת מתיישבים מבין יוצאי תימן. הכרעה בין שתי הקבוצות הללו - הכרעה שלא בדרך של שלום - תביא לכך שאחד הצדדים יעזוב את המושב. ואז ייכנסו למקום עולים מיוצאי ארץ אחרת, והסכסוך יימשך, ובסופו של דבר ייהרס המושב עד שיעזבו כולם ויתחילו הכל מחדש, כפי שכבר קרה באחד המקומות.

מסום כך עלינו להעדיף את התווך בין המתיישבים עצמם, ולהוציא מהסכסוך את כל הגורמים המפלגתיים, אם אמנם אנו דואגים לענין.

שנית: מה צריך להיות הסטטוס-קוו במושב זה? המושב היה בטיפולה של תנועת המושבים במשך שנתיים. הסכסוך איבנו בין המתיישבים ובין תנועת המושבים. במידה שיש כאן טענה כלפי אחד הטוסדות, הרי זו המחלקה להתיישובות, לאחד לרענן וייץ יטב כבוד. לגבי תנועת המושבים אין בינה לבין המתיישבים ולא כלום. עובדה זו רק מחזקת את הדעה שאין פה כל יסוד פוליטי ומפלגתי. אתם הכנסתם את הגורם הפוליטי, אתם ולא תנועת המושבים שאיבנה כלל צד בסכסוך הזה. ובמידה שיש תקווה למושב הזה - הרי זה רק במידה שיטאר בידי תנועת המושבים. כל נסיון לסנות את הסטטוס-קוו לא יביא כל תרופה למושב.

עד כאן שמענו כל הזמן את קולו של זארב, מפי תנועת החרות. אבל אל נא תשכחו שכל נסיון להזיז כלשהו בכיוון דריסתו של זארב יהרוס את 40 המספחות של הזנדאני הרס מוחלט. ואני שואל: אם אתם מחפסים צדק לזארב - כיצד טותר לכם להתעלם לחלוטין מפציאותה של הקבוצה השנייה? אילו היה המושב כולו עובר לתנועת-החרות, היה הדבר יותר קבל. אבל המצב כיום שם הוא שחצי מבני המקום אינם שייכים לכם - למרות שאתם טוענים שיש לכם שם רוב. וכיצד זה אתם יכולים להתעלם לתלוטין מן הצד השני?

תכליתה של כל מסקנה שוועדת הפנים תגיע אליה צריכה אפוא להיות הסכנת שלום בין המתיישבים. ופירוט הדבר: להוציא כל עזרה פוליטית מאפשרות של הכרעה בסכסוך ציין המתיישבים.

כאשר יצאתי מן הבוררות שלחתי מכתב למחלקת ההתיישובות, בתאריך 15.11.54, ובו נאמר שחברי המושב טוטרים לחברים הילמן, שרמן וישעיהו את בירור הסכסוך והם יחליטו גם על כל ערעור שיבוא לפניהם על כל אחד או אחדים מן המועמדים, והחלטותיהם יחייבנא את הצדדים ללא שום ערעור. חתומים: זארב וזנדאני.

י. ישעיהו:

לאחר שהוצעו מסקנות-ביניים שאישרו את טרביית הטועטדים ונשארו הסכסוך בנוגע לארבע משפחות בלבד - הוחלט להקפיד את טועטדותן של ארבע המשפחות הללו למשך שלושה חדשים, ואז - אם ישרור שלום בין הצדדים - ייכנסו ארבעתן למושב, ואם לאו - בחזור כעבור תקופה זו לדון בעניין. לאור המסקנות הללו חזרנו אנו, חברי ועדת הבוחרות, לדון בסבב לאחר שעברו מאז עשרה חדשים. לצערנו נוכחנו לדעת שהצדדים לא באו לידי שלום ולא פסקה ביניהם ההתנגשות ההדדית. ברור היה שכל הכרעה בעניין ארבע המשפחות הללו פירושה הכרעה נגד צד אחד ובעד הצד השני, דבר שיהיו לו תוצאות סרחיקנות-לכת בקיום המושב והתפתחותו, ובגורל מתישבים. אם נקבל את הג'מילים - יראו בכך הזנדאנים פגיעה בעצמם, ואם לאו - יפגעו הזארבים. מטעם שכל החלטה פירושה לבחור בין אנשי זנדאני לאנשי זארב. ואחד מן השניים יצטרך ללכת. מכיוון שכך, באנו לכלל מסקנה שלא לנו הסמכות להכריע הכרעה בעלת משמעות מיוחדת כזאת, ויש להחזיר את העניין להנהלת מחלקת ההתיישבות שהיא האחראית למושב ועמידו, והיא שתצטרך לשאת בעול התוצאות.

את כל הדברים הללו כתבנו במכתב למחלקת ההתיישבות. ביום י"ט בטבת תשס"ז התקיים דיון במחלקה להתיישבות. לפי בקשת רענן וייץ התחייבו שני הצדדים מראש לקבל את החלטותיו של וייץ. תביעות משפחת זארב היו לאפשר כניסתם של הג'מילים למושב. עם מתן פסה"ד סירבו הזארבים לקבלו.

לכל הסכסוך הזה אין שום שייכות לעניין ההגדרה העצמית. זהו בסיון להזעיק עזרה מהחוק. הם ניסו לפנות לכמה גורמים, וזארב אף פנה לעו"ד כטי להפעיל לחץ מן החוק. אם גורל המושב נוגע באמת ללבכם, כפי שאני רוצה להאמין, אל תלכו בדרך של "גזורו". כי המדובר בגורלן של 80 משפחות, ששני הצדדים גם יחד, גורלו של המושב כולו. והדבר כואב לי ביותר משום שזהו פושט של עולי תימן, ואולי הטוב שבהם מבחינת התנאים ההתיישבותיים. אם המושב הזה ייהרס - יימחק מהמפה ישוב נוסף של עולי תימן, כי לא תהיה לו תמורה.

אני מבקש אפוא שהסיכום של הוועדה יהיה בכיוון של השכנת שלום בין שני הצדדים ויסלק את הסכסוכים הפוליטיים מהעניין הזה. יבואו בחירות, ובערבני-בחירות המושבים פתוחים על-פי החוק, וראינו זאת בבחירות האחרונות.

ח. טגורלי-כהן: בין המשפחות שורר היום שלום.

י. ישעיהו:

אילו קרה שבבחירות הצביעו עבורכם ומישהו ניסה לנקוט בהם על כך - הייתי עוד סבין. אבל כאן לא קרה דבר כזה. הם בחרו כפי שבחרו, אלא לאחר מכן יצאו לבקש את עזרתכם בטכטוך פנימי. ואתם נדרשיתם לסלק את ידכם מהסכסוך הזה שאיננו לפי האינטרס הפוליטי והכלכלי של המשק. ואין בזה משום כניעה עבורכם. כל העניין הזה אינו מוסיף אלא כוח. יותר אין לכם מה להרוויח.

ח. לבדאן:

לשאלה מי יצר את הסכסוך הזה - לית מאן דפליג שלא ידנו היתה בטכטוך הזה. לא יצרנו אותו, לא ליבינו אותו ולא פיתחנו אותו. פנו אלינו מן המושב כשהסכסוך כבר הגיע לשיא והמושב עמד על פתחו של פילוג.

לדעתי טובב הדיון כאן טביב ידיעת דברים מפי השמועה, והצעת היא אפוא: שהוועדה תתפנה ליום אחד, תרו למקום ותשמע את הצדדים. אז יהיה יותר קל להחליט לכאן או לכאן.

לעצם העניין: דעתי, כפי שקבע גם חבר הכנסת ישעיהו: דין יהיה. איננו חושב שבכוונת איש לגזור לפי "גזורו". כל העניין הזה של "גזורו" לא יצא מבית-מדרשנו. אצלכם יש מסורת של "גזורו" בעניינים ההתיישבותיים. מה עניין למקום יישובם של אנשים ולדעותיכם הפוליטיות? אם נלך בדרך זו - נגיע לכך שגם בערים יחולקו הרחובות לפי מפתח מפלגתי.

אל תעשה גזירה שווה מעין-חרוד על יגון.

ישעיהו:

ח. לנדאו:
אל תטיחו בנו אפוא את הסלה "גזרנו". דעתנו היא שהם יכולים לדור בכפיפה אחת ותהא השקפתו הפוליטית של כל אחד אשר תהיה. אנו לא נוציא מישוב שלנו אף אחד בגלל דעותיו הפוליטיות. השאלה היא אם חייבת להיות אחדות דעיונית קולקטיבית בתוך ההתיישובות, ולדעתנו - לא.

אין לי ספק בהנחה של סר אשכול שראינו שההתיישובות לגופה תצליח ולא יהיה פירוד לבבות ולא התפרעויות. אבל אני חושב שמה שעשיתם הלכה למעשה ביגון עצמה סותרת את ההנחה הזאת. גם בנוגע לפיטורים מן העבודה וגם בענין הפרידות. הדי לא תניח שנהיה כל-כך תמימים עד שנקבל את דבריך לפיהם לפתע, בלילה אחד, קבעתם שעבודת חוץ אסורה. ייתכן אמנם שהעקרון הזה קיים. אבל לגבי יגון הוא לא היה קיים עד עכשיו. בני יגון חיפשו תמיד עבודות-חוץ ועבדו שנתיים - עד היום - והכל היה בסדר. ופתאום, עם התגלה הסכסוך, נתגלה העקרון, ברגע שנתגלע הסכסוך עם הנופך הפוליטי שבו. קשה לקבל זאת. ואני סבור שלא בקלות תשכנע אדם שיראה כך את התנונה.

הוא הדין בענין הפרידות. הדי הסדובר לא במשק מתפרק שבו אתה חושש מטכירת הרכוש. כאן אליבא דכולם הוסכם וידוע שהמשק פורח מבחינה מקלאית, והנטייה איננה לעזיבה אלא להיפך, רבים שם על הכנסת אנשים בוספים למען פיתוחו של המקום ולא למען עזיבתו. מהו אפוא החפזון?

ברגע שהסכסוך קיבל אופי פוליטי שמתם את ידכם ונסייתם להכריע לצד פוליטי מסויים. עליכם להודות בכך. כי קודם כל עלינו לראות את העובדות כפי שהן. והדי תודו שכל ענין הפרידות ו"דגניים" לא עזר להפגת המתחים. ויכולתם לתקן זאת כעבור יומיים. גלו יוזמה עצמית ללא התערבות כלשהי. הדי אין כל ספק שבשתי עובדות אלו הטשנה מצדכם הוא חמור. וזה נוסף לפגיעה בזכותו האלמנטרית של כל אזרח לפת-לחם, על רקע של עמדה פוליטית.

לכן אני מציע: תקנו זאת בעצמכם. אל תחכו עד שהוועדה תחליט. החזירו את האנשים לעבודה, החזירו להם את הבהמות, אולי זה יביא שלום בכפר. הסכמתם בעצמכם לתיקון עוול נוסף שאלבא דכולם עוול הוא: יישובם של בני המקום. התחילו אפוא בהורדת טתח הסרירות ובכך תוציאו את עיקר העוקץ מן הסריבה הזאת.

לגבי המסקנה שהעלה חבר הכנסת ישעיהו בנוגע לבוררות - אני רוצה להעלות נקודה אחת שהוא לא העלה: לא הוסכם לגבי ארבעה. הסדובר היה שיישובו לדון בענין. מתוך הארבעה שנים היו מוטלצי זנדאבי ושנים היו מוטלצי זארב. הסוכנות העמידה את עצמה מאחורי הזנדאבים, ולא חשובה הסריבה. את מוטלצייהם הכניסה, ואת אלו של הזארבים לא הכניסה. למה לא שהיתם את כל הענין? לשם מה ליצור שוב עובדות ללא צורך, עובדות המסייפות את המצב?

אני מציע אפוא לעת-עתה סיכום מעשי: להחזיר את האנשים לעבודה, להחזיר להם את הפרידות, ליישב את בני המושב. נסכים עתה על החלק הזה של הבעיה, ואולי יהיה זה פתח לחיסול הסכסוך כולו.

אשר לבעיה הכללית - הזכירו אותה סבר חברי הכנסת שורש וישעיהו. נקודת-ישוב נמסרת לאחת מתנועות ההתיישובות, ולאחרים אחרים: "סלקו ידיכם". אתם מחלקים את ההתיישובות לפני בואם של המתישבים, מסדרים ביניכם את האחוזים. האם זהו עסק פרטי? ותוך מספר שנים אינכם מרשים לאיש להיכנס לאותו מושב. יש מי שיש לו "פסט-רייט" יותר גבוה - והוא מסכים לסידור זה. הייתכן? והדי הסדובר לא במשרד המסחר והתעשייה אלא באנשים חיים. אני סבור שאין כל זכות מוסרית לבוא בתביעה זו בשעה שנעלתם שערים. הסוכנות ולא המפלגות היא אשר תיישב. בני הארץ ייחלצו לקריאה ממלכתית ביד רצון ומסירות ששהם בענין לקריאת המפלגות. הקריאה הפטריוטית שקרא חבר הכנסת ישעיהו: "סלקו ידיכם מהענין ואז ישרור שלום", פירושה למעשה שאז ישלום המיעוט במקום. והרוב יקבל את דעת המיעוט, כי המיעוט הזה הוא מיעוט מיוחס. אם המושב ישאר בידי מפא"י - בסדר; אם יעבור לתנועת-החרות - זהו "הדס המושב". ואני אומר: להיפך. כי הרוב הוא המכריע ולא המיעוט, והרוב הוא שלנו. אנו נשכין שלום וניצור רוח טובה.

ישיבת ועדת הפנים
6.3.56

הינ'ר י. ריפתינו:

אני סבור שעלינו לסיים את הדיון ולקבל החלטה עוד בישיבה זו. אינני מבין מדוע עלינו לשמוע בשלב זה את אנשי ינון. אילו היו הם סבורים שעלינו לשמוע אותם - היו מבקשים להתקבל אצלנו. (ח. טגורי-כהן: העליתי בשטח בקשה בישיבה הקודמת לקבלם בוועדה). הם לא פנו, וכנראה סמכו על חברי "חרות כאן". אמרתי שאני מסכים שהוועדה הזאת תבוא לינון לאחר סיום הסכסוך. בפניה זו של חבר הכנסת לנדאו אני רואה שסום רצון לדחות את קבלת ההחלטה. מאחר שאתם הייתם הלוחצים הראשיים לקיום הדיון - אל לכם לדחות עתה את סיכוכו.

אני מציע לקבל את ההחלטה שטוכמה על-ידי ועדת המשנה, ולא להוסיף עליה אף מלה, לא את הגינני שהציע חבר הכנסת סורש ולא כל הצעה אחרת. ולא מסום שהצעה זו מטצה את כל הבעיה, אלא מסום שאנו עוסקים כאן בסיכום-ביניים. אני מקווה שבשבוע הבא נגיש תכנית לסיכום כללי בנוגע להגדרה העצמית בהתישבות.

י. ישעיהו:

אני מבקש להוסיף עוד את הפיסקה שהצעתי בדבר המלצה ששני הצדדים ימסרו את הענין לבורר שיפטוק.

הינ'ר י. ריפתינו:

אני פסימי לגבי עתיד המשך הזה בתור שלמות חברותית. מסק חקלאי איננו רחוב הל-אביב. אם לא יהיה מאטץ כביר מצד שני חלקי המושב להסכין שלום במסק - הוא יתפורר.

הצעתו של חזני היא הצעת-פשרה. יש בה פיסקות שאינן לרוחה של תנועת החרות, ויש פיסקות שאינן לרוחה של תנועת המושבים. אבל זה דינה של פשרה.

אם תתקבל ההצעה - אני מציע שנכנס שינוי קל לבנהג הקיים, ובפרטם את הפרוטוקולים של שתי הישיבות בהן בו בענין ינון. מאחר שהענין הוא בעל אופי ציבורי ויש בו מסום הצגת עובדות וכו', אני מציע שלא נסתפק בהנחת המסקנות על שולחן הכנסת, אלא נפרטטן בציבור.

ראש מחלקת ההתישבות:

בסבילי אין זה חוק שצריך ליישב את הבנים בכפר בו יושבים ההורים. להיפך. זאת הנחתי אני יכול להוכיח עפ"י הנסיון של שנים רבות. אינני אומר שהדבר אסור. אך אינני מקבל את ה"געוואלד" הזה. בנים, כשהם חוזרים משרותם בצבא, יכולים להתישב במושב אחר.

אינני שותף גם לגינני הטוטאלי של הטיפול המפלגתי או הגושי ההתישבותי הזה. גם בשביל מפא"י וגם בשביל המרכז החקלאי היה כל ענין ההתישבות בתחילתו ענין חדש, עם תחילת העליה ההמונית. מחלקת ההתישבות היתה זו שהסליכה עצמה לענין זה. אך היא בעצמה לא היתה יכולה לשאת בעול. ומה לכם כי נעשיתם לפתע חסידים הפסידות דוקא, שאותה אתם מגנים במסך כל הסנה? אינני יודע אם היינו מגיעים למה שהגענו אלמלא ההילצות. אינני שותף אפוא להטלת הפסול הזאת. הקפיצה הנחשובית הזאת בהתישבות נעשתה על כתפי הישובים הקיימים. איש אינו אשם בכך שלמישהו היו ישובים מעטים ולא יכול להוציא כוחות רבים להתישבות החדשה, ולעומתו היו למישהו ישובים רבים ויכול להוציא כוחות לעבודה. ב-1948, כשהחלה העליה הגדולה, לא נחלצו לקראתה הערים והמושבות הקיימות. תל-אביב לא הפסידה ע"י העליה הזאת, גם אם קלטה עולים כפי שצריך בנהגת לקלט.

מ. מולטרט:

גם אנו אנשי ההתישבות לא הפסדנו ע"י העליה.

ראש מחלקת ההתישבות:

לא אמרתי שאיש הפסיד. לא ייתכן שכל אחד יטען: המפלגות אינן טובות, ומצד שני יטען: אנו מפלגה - תן לי. איש לא יטען שקיפחו אותו בשטח זה. סלי שהקדים קיבל יותר. הפועל-המזרחי הקדים בעשרות שנים, והוא לוקח אפוא יותר מאשר אתם או העובד-הציוני.

ראש מחלקת ההתיישבות:

אם בכלל יש חזון התיישבותי כלשהו - הרי חזונכם שלכם, אנשי תנועת החרות, שונה מזה של אנשי תנועה אחרת. לקואופרציה ידועה, לגישה לעבודה עצמית הרבה יותר קפדנית וכו'. אתם, למשל, חושבים שאפשר להכניס למושב סנדלר וחייט ובית-קפה. אבל לאחרים יש חזון אחר בבנין הישובים. כל אחד סחנך לחזונו, וכיצד יוכלו לגדור יחד? בוודאי, המציאות רחוקה מהחזון. אבל יש בכל אופן שאיפה לחזון זה. מטום כך אני חושש לחיים טרים וקשים מאד במושב המחולק בין שתי ההשקפות הללו.

אני חושב שבענין התיישבות יש שני דברים גם לסוכנות. אבל אם הכנסת - שהיא סוכרנית על כל הסוכרנים - מטפלת בענין, הריהי צריכה לראות ולהחליט מה קבעה בענין זה, ולא ייתכן לדחות את ההחלטה ללא סוף. לסוכנות יש עוד זכויות לומר את מי היא רוצה ליישב ואת מי לא.

מ. אולטרט: אני חשבת שלכל יהודי הזכות להתיישבות.

ראש מחלקת ההתיישבות:

אם חשבת כך - טעית. הסוכנות יכולה לומר: פלוני יושב כבר מספר פעמים והרס שני ישובים, ואין אנו רוצים ליישבו. בשבילנו זה פסול. בכל מדינה - גם בא"י - זהו ביטוי.

בענין התיישבות הבנים הודיע כבר רענן וייץ לפני כחודשיים שיישבו את ארבעת הבנים. בענין הצריפונים אטרתי שאינני רואה את עצמי חייב. המחלקה תעשה מה שתעשה. אנו בעשה התיישבות כמו שהמחלקה להתיישבות עושה, בכל מקום ובכל כפר.

י. שופמן: כלומר: ההחלטה שתתקבל בוועדה לא תחייב אתכם?

ראש מחלקת ההתיישבות:

בפרוטוקול של ועדת-המסנה כתוב שיש ועדה רטמה לפניה את הודעת המחלקה להתיישבות בענין הצריפונים. אטרתי שאנו מוכן להקדים ולהוציא צריפנים. אינני חייב לעשות זאת. המחלקה תעשה כפי שהיא עושה התיישבות.

י. שופמן:

כיוון שהוצעו כאן הצעות ובנוגע לאחת מהן שמענו את הודעתו של מר אשכול - הרי יש גם מעשים אחרים, ובאחד מהם כתוב שיש להחזיר את העובדים לחווה. ואני רוצה לשאול: האם יש טעם לקבל עכשיו החלטה שאין בטוחים אם יקיימו אותה?

היו"ר י. ריפתין:

כל ההחלטות שיתקבלו כאן, אני בטוח שכל הגורמים הנוגעים בדבר יקבלו אותן, בין אם הם מרוצים או לאו.

י. שופמן:

בהמלצה מדובר על מדריך של תנועת-החרות. יש במקום מדריך מטעם המחלקה להתיישבות של "חרות-בית"ר". אין שם מדריך של "מפלגת חרות". אם יבוא מחר למשל מרצה מטעם התנועה לכפר - יאמרו לנו שהתחייבנו לא להחזיק שם אדם מטעם התנועה.

ראש מחלקת ההתיישבות:

אבל יכול לקרות גם להיפך: מחר ייכנס לשם מישהו מהמפלגה - ואתם תטענו שעל איש המפלגה לא נאסרה הכניסה.

י. שופמן:

לתנועת-החרות מותר לשלוח אנשים לכל מקום.

היו"ר י. ריפתין:

בדיון הכללי בענין ההגדרה העצמית ניגע גם בענין החזקת סניפי מפלגות בישובים, וההחלטה שתתקבל אז תהיה מחייבת גם לגבי המושב יבון. והרי עכשיו המדובר באדם מסוים היושב במקום, וברור שהכוונה היא שאותו אדם מסוים יצא משם. הטרמינוולוגיה אינה חשובה.

י. שופמן:

בענין המדין - ההבדל בין "תנועת החרות" ו"מחלקת ההתיישבות של תנועת החרות" הוא בדיוק כמו ההבדל בין מפא"י ו"תנועת המושבים" - שאתם מדגישים אותו כל-כך.

א.ב.

ישיבת ועדת הפנים
6.3.56

ע. אסר:

באחד המסקים, אינני רוצה למסור את שטח, היתה אסיפה כללית לשם בחירת ועד, והיתה בו אופוזיציה לוועד הקיים. אנשי תנועת המוסבים באו לאסיפה וניסו להשפיע עליה לתמוך בוועד הקיים מסוים שאנשיו ממלאים את תפקידם כהלכה. אך הוועד נכשל בבחירה, והיו רוצה לפזר את האסיפה. לא נתנו לו, כי טענו שהיתה בחירה ועליו לקבל את התוצאות, והוא אמר: אם כך - אני הולך לתנועת-החרות.

המכתב שהזכיר חבר הכנסת מגורדי-כהן להוכחת צדקתו הוא מנובמבר 1953. גם אצלכם אין איש טוען שב-1953 היה זארב איש "חרות". (ח. מגורי-כהן: המכתב הוא מ-1955). האמנם באמת יעלה על דעת מישהו שעל תנועת-המוסבים חביב דוקא זנדאני וזארב לא? איש לא אמר בשום מקום "גזורו". קרה שמיטייטסם במקום מסויים הגיעו לכלל הכרה שאין הם יכולים לגור יחד. איש לא כפה עליהם מאומה. טענתכם שגוזרים כאילו על מישהו לצאת איננה נכונה. קרה שעל רקע של השתלטות החלק המטרב שיסתלטו עליו עוזב את המקום, וזה עלול לקרות בכל מקום, סחר גם בינון.

מהו הסוציאליזם לפתרון בעיות כשמתגלה מחלוקת? לגבי העובדות אין חילוקי-דעות. היה בירור ובררות בין שני הצדדים ושניהם חתמו מראש שיקבלו אותה. ואחר-כך סירב אחד הצדדים לקבל את ההחלטה, והעניין נעשה עניין פוליטי של מפלגת "חרות". האם אתם חושבים שאפשר לחסס את העניין במלל רב? עד היום לא יכולתם להראות כל ניסוח פוליטי לכל העניין הזה מראשיתו.

תפקידה של ועדת-השטנה באמת היה לבנות ולהביע לפשרה מוסכמת, ולשם כך יש צורך בגמישות ובויתורים. אני מוכן להסכים להצעה זו עכשיו, אם היא מוסכמת. אבל אם לקבל זאת ע"י רוב ומיעוט - אינני יודע מדוע עלי להיות גמיש, ואז יש לי עוד כמה הצעות ולא אוכל לוותר על גיבוי של נסיון לדבר על "הרעבה" של אנשים וכו' לשם דיווח פוליטי מפוקפק, חוסר אחריות וביטויים מגוכחים של "מצפון פוליטי".

נקבל אצלנו העקרון המתנגד לעבודות-חוץ. אינני מתעלם מהעובדה שבאמת ייתכן שעד כה לא הקפידו על ביצוע העקרון, אבל בזכרו בו תוך כדי הסכסוך והחליטו להקפיד עליו. עלינו לתת הערכה מציאותית לכל הסכסוך הזה ולנסיון הפושע וחסר-האחריות שנעשה.

אילו היה מישהו אומר, למשל, שיש להוציא ממקום כלשהו את המדריך של תנועת המוסבים ולהכניס במקומו מדריך של מפא"י - היתה ההשוואה של חבר הכנסת שופמן נכונה. אבל האם יש מקום במושב כזה למדריך קבוע שיעמוק עם בעניינים רעיוניים, בהרצאות וכו'?

אחד העקרונות הבלתי-מעוררים הוא שבמקום ידוע, כל זמן שהוא זקוק לטיפול, יכולה לספול רק תנועה חטיבתית אחת. עדיין לא קרה מקרה בארץ שישונוג אחד החזיק מעמד בטיפול של שתי תנועות התיישבותיות. שקר הדבר שכאילו נעשה לחץ במקום כלשהו אחרי הבחירות כדי להסיק בו מסקנות מהבחירות. בינון אתם רוצים לקחת שתי משפחות שהרסו כבר שני ישובים, ומקבלים אותם תחת חסותם ועושים מזה עניין פוליטי. לדעתי יש להזכיר את כל הדברים הללו במסקנות.

ס. אולמרט:

אני מבקש שתוציאו מכל העניין הזה את רוב המסקנות, כי הדבר מסוכן גם לתנועת המוסבים. בעזריקם, בגילת ובמקומות נוספים יש אנשים עם פונקטי-חבר של תנועת החרות, ויש לי יסוד לחשוש, אין עניין משפחתי לא בינון ולא בעזריקם.

אסר לעניין ההגדרה העצמית בכלל - מאחר שאנו עומדים לקיים בירור מקיף בשאלה זו, הרי אני מציע גם אותה להסיר כרגע מעל הפרק.

נשארה כאן בעיית הפיטורים הפוליטיים, והיא הסתבכה. אני מציע: החזירו את הפועלים לעבודה - אפילו יהיו 10 בלבד מתוך ה-19 שעבדו בחווה - והחזירו את הפרידות לאנשים, ללא כל קשר עם הסכסוך, כפי שהבטיח שר האוצר. (ל. אשכול: אני לא מסרתי שום דבר כזה).

א.ב.

ישיבת ועדת הפנים
6.3.56

ס. אולמרט:

אשר לכל שאר הדברים: דרישת הבנים, הוצאת המדריך וכו' - בכל הדברים הללו אני מציע לקבל את הצעתו של חבר הכנסת ישעיהו בדבר בוררות, ואגב אני רוצה להבהיר: המדריך במקום מעולם לא התערב בהוראות החקלאיות של מחלקת ההתיישבות של הסוכנות.

ט. חזני:

אילו באה ההצעה של מסירה לבורר לפני שהענין הועבר לכנסת - הייתי מברך עליה. אבל עכשיו אסור לנו להעביר את הענין סן הוועדה לבורר.

לגופו של ענין: ראסיתה של הפרטה היא כנראה כפי שתיאר אותה חבר הכנסת ישעיהו. אבל אין זה מסנה מאומה לגבי ההווה. אם הרוב של אנשי ינון רוצה להיות בחסותה של מפלגת "חרות", ואם זהו רוב יציב - בסופו של דבר לא יועיל מאומה לתנועת הסוכנים. גורלו של הסוכן יהיה בהתאם לרצון תושביו. אבל גם אז לא יחיו הזארבים והזנדאנים בשלום ובסופו של דבר האחד מהם ייעלם. לעומת זאת, אם יוחצרו השלום על כנו, יכול אולי להתברר שכל ענין "חרות" הוא רק על רקע של רצון התושבים להסתייע בו לצרכי הסכסוך הזה.

כסיכום-ביניים אני חושב אפוא שהצעתי שמסרתי בוועדת-המסנה היא הסתאימה. כל עוד לא הוכרע גורלו של המקום לפי מסאל, וכל עוד הוא מסתייך לתנועת הסוכנים, לא יכול להיות שם מדריך אחד, והמדריך שלכם חייב לצאת מהמקום. והרי ברור שאין הכוונה לאיט שירצה לבוא מפעם לפעם ולהרצות שם. ודוקא המדריך החקלאי איננו מסוכן ביותר. המדריך החברתי גרוע פי כמה.

בענין הסוזים - כל אחד רסאי לטעון שהמקרינות סוזרה בעיניו. והדבר יכול באמת להיראות סוזר. אבל אינך יכול בסופו של דבר להתנגד לכך שרכוש ייססר רק נגד חוזים, ותהיה הערכת לעצם הענין אטר תהיה.

לגבי העבודה - מאחר שיש אבק של פיסורים פוליטיים במקום, יש להזים את הרוסס הזה, ומסום כך הצעתי שחלק ניכר סן האנסיס יוחצרו לעבודה.

יש לדאוג לסיכונם של ארבעת בני המושב במקום. אין ספק שעוד יהיה מסך במקום זה - אבל אני מציע לקבל את הצעתי כסיכום-ביניים.

היור י. ריפתי:

לבעיית הטרמינו לוגיה יטהזכיר חבר הכנסת שופמן - אני רוצה ליהיה ברור שיהיה הסס הכתוב כאן אטר יהיה - הכוונה ברורה: בסום פנים ואופן לא יכול להיות במקום מדריך מקביל, ולא חסוב אם כתוב "תנועת החרות" או "מחלקת ההתיישבות של תנועת החרות".

י. שפסן:

תהיה אטר תהיה החלטת הוועדה - אני סודיע שתנועת החרות לא תותר על פעולה פוליטית וחברתית במקום.

ח. סאלח:

הייתי מציע שתיבחר ועדת נייטרלית סזנסכט בת סלוסה חברים אטר תצא למקום ותסלים בין האנסיס.

היור י. ריפתי:

הצעתך בתקבלה למעטה בייסיבתה הקודמת של הוועדה, אז נבחרה ועדת-מסנה כזאת אטר הגיטה את מסקנותיה.

אם ההחלטה בענין זה תתקבל כאן ברוב-קולות - אני חושב שאהיה סוססך להודיע בסם הרוב שהדבר מעיד על אי-רצונו של הצד הסני לסיים את הדיון בבעיה בזמן קצר.

ט. סורק:

אני חוזר על סה סאטרתי: אנו מקבלים את הצעתו של חבר הכנסת חזני, אבל אם היא לא תתקבל - אנו סטאירים לעצמנו את הזכות להציע זע עות נוספות.

א.ב.

ישיבת ועדת הפנים
6.3.56

היו"ר י. ריפתין: הצעתו של חבר הכנסת חזני, אשר הוצעה בוועדת-
המטרה, אוסרת:

(1) ועדת הפנים רסמה לפנייה את תכנית המחלקה להתייטבות, שתכונה תעסוקה
מלאה לכל חברי מוטב ינון במטקיהם, על מנת לנצל במלואם את אמצעי
הייצור שהועמדו לרשותם ולטעון הגבר את הייצור החקלאי - כפי שהדבר
טופעל בכל יתר מוטבי העולים.

(2) במידה והמחלקה להתייטבות לא תמציא לכל דורשי העבודה בינון תעסוקה
מלאה במטקיהם - אלה שלא תהיה להם תעסוקה במקום יחזרו למקומות
עבודתם בחוץ, כפי שהיה לפני פרוץ הסכסוך.

עד להפעלת כל העבודות במטקי הכפר - ימשיך מספר אנשים לעבוד
בחוץ במקומם הקודם (הכוונה לעטה אנשים).

(3) בהמות העבודה תתחלקנה בין כל חברי המוטב שיחתמו על קבלות
וחוזים הנהוגים במחלקה להתייטבות ובמוטב ינון.

(4) הוועדה רסמה לפנייה את הודעת המחלקה להתייטבות של הסוכנות
היהודית כי לארבעה מבני המוטב יקצו יחידות מסק בכפר ויוקמו סיד
צריפונים לטיכונים הזמני.

(5) המדריך מטעם מחלקת ההתייטבות של "חרות-בית"ר" עוזב את המקום.

ה צ ב ע ה

6	-	בעד ההצעה
אין	-	נגח
3	-	נמנעים

הצעה נתקבלה

י. יטעיהו: אני רוצה להציע סעיף ססי: "הוועדה מטליצה לפני
מחלקת ההתייטבות של הסוכנות שתעטה טאטף להסכנת
סלום בין שתי המספחות היריבות בינון, לרבות מטירת ההכרעה בדבר
מועמדותן של כמה מספחות מבחוץ ומבני המקום להכרעת בורר אחד מוט כם,
או לבוררות זבל"א."

היו"ר י. ריפתין: אטוחח על תוכן ההצעה הזאת עם ראט מחלקת
ההתייטבות. אין אני יכול כרגע לקבל הצעות כאלו,
אלא לפנות לכל הגורמים הנוגעים בדבר שיפעלו על בסיס ההחלטה שנתקבלה
לטם הסכנת הסלום.

(היטיבה נועלה בטעה 11.30)